

[Økonomi- og budgetministeren.]

tegner en indeksskontrakt, få lov til juridisk at blive ejere af det, staten giver afkald på. Der kommer nemlig ingen nettoopsparing samfundsmæssigt set ud af indeksskontrakterne, der kommer ingen anden opsparing end den, som staten præsterer ved skattnedslaget til dem, der tegner indeksskontrakterne. Og det bliver så den del af befolkningen, som mener, de har råd til det. Det vil sige, det bliver ikke den del af befolkningen, som er dårligst stillet. De har ikke spareevnen og kan derfor ikke udnytte dette instrument, men de er som skatteborgere med til at betale den skattebegunstigelse, som indeksskontrakterne er. Vi har jo diskuteret det til trivialitet. Derfor er det et klart og tydeligt princip, der her står, og som vi afviser, som vi mener er forkert. Den fremtidige tillægspensionsordning, eller hvad vi skal kalde det, som også vi gerne ser virkeliggjort, når de statsfinansielle forudsætninger er til stede, skal hvile på et andet grundlag og også komme de dårligst stillede i samfundet til gode.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard: Nej, jeg ønsker aldeles ikke, at ministerens eller regeringens velvilje over for samarbejdet skal udstrække sig til en skattebegünstiget opsparingsordning for at sikre alderdommen, men ministeren ved da formodentlig, at der findes mange andre måder at hjælpe en opsparing på.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Jeg skal slet ikke gå ind i en gentagelse af den diskussion, som ministeren nu lagde op til, én gang til — den mener jeg vi har foretaget nogle gange. Jeg skal bare sige, at det, der sker ved det, regeringen gennemfører, når den afviser forhandlinger med os andre, er, at den også for titusinder af lønmodtagere her i Danmark fjerner den mulighed, der var til rådighed for dem for en tillægspensionsopsparing, på et tidspunkt, hvor der ikke er tilvejebragt eller er mulighed for at tilvejebringe noget andet grundlag for den. Det er det, der sker ved at gennemføre regeringsforslaget, som det foreligger.

Økonomi- og budgetministeren (Per Hækkerup): Det er sikkert rigtigt, at der er titusinder af lønmodtagere, som herved berøves muligheden for at foretage en indekssopsparing, men man skal ikke glemme, at samtidig fritages hundredtusinder af lønmodtagere, som er de økonomisk dårligst stillede, for at betale den del af skatten, som muliggør en indekssopsparing.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Desværre overser ministeren den kolossale forskelsbehandling, der så bliver tilbage mellem vilkårene for de mennesker, der er sikrede igennem de offentlige ordninger, og hele den øvrige befolkning.

Økonomi- og budgetministeren (Per Hækkerup): Jeg glæder mig til, når landets økonomi er blevet bragt i en sådan orden, at vi kan gennemføre en almindelig tillægspensionsordning omfattende også de fattigste her i landet, og jeg glæder mig til at se hr. Henry Christensen vise lige så megen interesse for problemerne til den tid, når det bliver muligt at gennemføre en sådan ordning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om motiveret dagsorden af Henry Christensen (se sp. 1835)

forkastedes med 82 stemmer mod 57; 26 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Lovforslaget

vedtoges med 108 stemmer mod 56.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om begrænsning af svovlindhold m.v. i brændsel.

(Lovforslaget (nr. 56) findes i tillæg A. sp. 961, fremsættelsen i tidenden sp. 1145).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Camre: Det foreliggende lovforslag er det første lovgivningsinitiativ fra det nye ministerium for forureningsbekæmpelse og skal hilses meget velkommen. Det er et lovforslag, som bemyndiger ministeren for forureningsbekæmpelse til at fastsætte begrænsninger i brændsels indhold af svovl og andre stoffer, der kan bevirke luftforurening, og det gælder for brændsel, der anvendes i faste anlæg.

Røgen fra industriens fyringsanlæg, fra forbrændingsanstalter, fra elektricitets- og fjernvarmeværker og fra beboelsesejendommens oliefyringsanlæg, uanset om de bruger olie eller bruger fast brændsel, og også røgen fra dieselmotorer i biler, lokomotiver og i skibe indeholder tre hovedbestanddele, nemlig partikler — sod, aske o. lign. — svævestøv og gasarter. Og da brændstoffet i mange tilfælde indeholder svovl, er der svovldioxydgas i røgen. Svovldioxyd danner sammen med luftens ilt svovltrioxyd, som i forbindelse med vand eller vanddampe bliver til svovlsyre, og svovldioxyden bæres så af svævestøvet og passerer ned i menneskers og dyrs lunger, ligesom svovldioxyden kan optages af de større partikler.

Svovlsyreindholdet i regnen er i de fleste af verdens industriområder oppe på stærkt foruroligende tal. I Englands, Tysklands, Frankrigs, Hollands, Belgiens, Sveriges og Danmarks industriområder er faregrænsen nu overskredet. Regnvandets surhedsgrad, som normalt er 7 pH, er i disse områder helt nede på 3-4 pH. Disse tal betyder, at der er en helt konkret fare for mennesker. I Sverige viser undersøgelserne, at cancerdødeligheden er omtrent 4 gange større i storbyerne end i landdistrikterne, og en engelsk-new zealandsk undersøgelse har vist, at englændere, som har boet i 30 år eller mere i England, og som derpå er udvandret til New Zealands tyndt befolkede egne, havde 75 pct. større lungekræftdødelighed end dem, som havde levet hele livet på New Zealand. Ifølge den danske ekspert professor, dr. med. Poul Bonnevie medfører svovldioxyden bronkiebeskadigelser med ekstra pres på hjertet til følge. Det hæmmer slimhindernes renssevne og ødelægger dem efterhånden helt. Der kan forekomme muskulære forsnævninger i lufttrøret, hvilket især generer mennesker med nedsat hjerte- eller lungefunktion. Der er således ikke

nogen tvivl om luftforureningens sammenhæng med den såkaldt civiliserede verdens stigende antal lungekræfttilfælde og formentlig også med stigningen i antallet af tilfælde af forkalkning i hjertekransårerne og blodpropper i disse.

I Sverige kan man måle en alvorlig svovlsyreforurening af flere søer, og i flere områder forventer man en nedsat skovvækst. På bygninger angribes især porøse stenarter og puds, zinkdele og selve fyrkedlerne. Rustningsprocesser på jern og stål øges stærkt under indvirkning af den svovlsure luft, og det gælder både almindelige udendørs anlæg, biler osv.

Midlerne til at reducere luftforureningen fra opvarmningen består på kortere sigt i at gå over til at anvende svovlfattig fyringsolie og i visse tilfælde at bygge filtre på skorstenene i industrien og i andre større fyringsanlæg samt at sikre, at alle oliefyr er korrekt justeret. Det sidste bør snarest gøres til en tvungen kommunal opgave ligesom skorstensfejningen.

I det lange løb kan vi måske forvente, at atomkraftværker overtager energiforsyningen, og at de forskellige individuelle forureningskilder dermed ophører; men som den engelske økonom Keynes sagde: i det lange løb er vi alle døde. Det kan nemt gå således, at vi alle eller i hvert fald ganske mange af os er døde, inden denne løsning bliver realiseret.

Svovludviklingen fra kul og andet fast brændsel kan kun fjernes ved at rense røgen, og dette er uhyre kostbart. Derfor bør anvendelsen af svovlholdigt fast brændsel i videst muligt omfang ophøre. Det er ikke nogen virkelig langtidsløsning at lade de mange private oliefyr erstatte af store centrale varmeværker. Disse varmeværker bruger meget svovlholdig olie, og man opnår kun at flytte den værste svovlplage bort fra boligkvartererne. Det kan selvfølgelig være værdifuldt i sig selv, men den totale svovlmængde, der tilføres atmosfæren, øges med de vidtspændende, ødelæggende virkninger, som jeg omtalte før. Derfor må nu svovlindholdet i fyringsolierne bringes ned.

Der er forskelligt svovlindhold i de forskellige typer af fyringsolie, og det svinger også fra mærke til mærke. Foreningen Oliebranchens Fællesrepræsentation har oplyst, at medlemmernes produkter i perioden fra

[Camre.]

1. juli 1967 til 1. juli 1969 har ligget inden for nogle grænser, som for fyringsgasolien er 0,3 pct. og 0,54 pct. svovl, det giver i gennemsnit 0,41 pct. For den lette fuelolie er tallene 2,0 pct. og 2,6 pct., i gennemsnit 2,29 pct. For den svære fuelolie 2,5 pct. og 3,4 pct., i gennemsnit 2,78 pct.

Hvis vi ser på, hvilke svovlmængder der tilføres den danske atmosfære, så ser vi også her ganske uhyggelige tal. Fyringsgasolien, som vi brugte i 1969, tilførte den danske atmosfære 25.400 m³, den lette fuelolie 22.900 m³ og den svære fuelolie 158.500 m³, eller i alt godt og vel 200.000 m³ svovl. Det vil sige, at fyringsgasolien tegner sig for 12 pct. af svovlforureningen, den lette fuelolie for 11 pct., men den svære fuelolie for hele 77 pct.

Professor, dr. med. Poul Bonnevie har påpeget, at man bør gennemføre bestemmelser om helt at fjerne svovlet fra fyringsgasolierne. Derved forsvinder svovldioxyden fra den røg, der bølger rundt i vores boligområder. Det er ganske vist kun 12 pct. af den samlede svovlmængde i atmosfæren, der stammer fra fyringsgasolien, og det er kun en mindre del igen af denne, som bruges i de privates oliefyr, men det er altså en særdeles farlig del.

De grænser, som er indeholdt i bemærkningerne til lovforslaget, er altså begyndelsestal, et begyndelsesstade bestemt af, hvad der er teknisk muligt, ligesom man naturligvis har måttet give oliebranchen rimelige varsler. Lovforslaget vil ifølge de oplysninger, vi har modtaget fra ministeriet for forureningsbekæmpelse, medføre, at de direkte driftsomkostninger i Danmark vil stige med ca. 100 mill. kr. om året, men samtidig oplyser ministeriet, at korrosionen, som er en følge af svovlforbindelserne i luften, koster Danmark ca. 250 mill. kr. om året. Nu må man jo nok regne med, at der bliver en vis korrosion tilbage, selv om man får disse grænser gennemført, men det er formentlig rigtigt at sige, at lovforslaget vil medføre, at det danske samfund får uændrede udgifter på dette område eller måske snarest en vis besparelse. Den, der forurener, vil komme til at betale omkostningerne ved at bekæmpe forureningen, her i form af højere pris for den renere olie, og det må jo også være rigtigt. Man skal ikke kunne forurene og derved

påføre andre mennesker farer eller omkostninger. Det vigtigste ved bekæmpelsen af svovlforureningen er naturligvis, at vi kan standse en del af ødelæggelsen af den biologiske balance, som er på denne klode. Vi kan redde menneskeliv, dyreliv og plantevækst. Det kan slet ikke gøres op i penge.

Vi ser fra socialdemokratiets side frem til en positiv udvalgsbehandling af dette lovforslag.

H. C. Toft: Lovforslaget, vi her behandler, følger en indstilling fra det af den tidligere regering nedsatte forureningsråd, og grundlaget er det omfattende undersøgelsesarbejde, der er foretaget af specialister på området. De har påpeget nødvendigheden af, at der foretages indgreb i de frie dispositionsmuligheder ved brug af brændselsolier, idet en fortsat stigende anvendelse af olie med stort svovlindhold i høj grad vil påvirke borgernes sundhedstilstand og også fremme korrosion af bygninger m. m.

De skadelige virkninger fremstår, når svovl efter oliens forbrænding i luften forenes med svævestøv. Det er da også baggrunden for, at forureningsrådet har indstillet, at der også foretages indgreb, der vil mindske partikelforurening af luften. Jeg har da også forstået på ministeren, at han i lighed med den tidligere regering agter at fremsætte forslag, der begrænser partikelforureningen fra fyr.

Vi anbefaler indgreb over for svovlforurening. Loven er en bemyndigelseslov og giver ministeren vidtrækkende beføjelser. Ministeren kan selv træffe beslutning om indgreb, der økonomisk kan belaste enkelte borgere og enkeltpersoner eller virksomheder, og som kan belaste mange borgere med store udgifter, uden at folketinget bliver hørt og tager stilling dertil.

Ser jeg på det udkast til bekendtgørelse, som er fremlagt sammen med lovforslaget, adskiller det sig jo væsentligt fra det forslag til folketingsbeslutning, der af den nuværende minister blev fremsat i folketinget for et år siden. Efter udkastet, som jeg går ud fra at ministeren vil bruge, medmindre folketinget ændrer deri, må der i fremtiden ikke anvendes fyringsolie med mere svovl end 0,8 vægtprocent, for fuelolie 2,5 vægtprocent.

Sidste år mente ministeren — og han

[H. C. Toft.]

understregede da over for mig, at det socialdemokratiske forslag var realistisk — at indholdet af svovl i fyringsolie højst måtte være 0,02 pct. og i fuelolie 0,5 pct. Sådanne bestemmelser var urealistiske og så fordyrende, at hvis brændselolie med et så lille indhold af svovl overhovedet kunne skaffes, ville det være en økonomisk belastning, der ikke ville have været til at bære.

Jeg må nok konstatere ved denne lejlighed og på denne baggrund, at det var nødvendigt med et grundlæggende undersøgelsesarbejde af forureningsrådet, inden folketinget og regeringen traf beslutninger på dette område.

Som lovforslaget er udformet, er det en bemyndigelseslov, hvorefter ministeren alene kan bestemme — jeg siger ikke, at han gør det — at man fremtidig skal overholde f. eks. de procentsatser for svovlindhold i olien, som han sidste år stod som forslagsstiller til, og som han da sagde var realistiske. Jeg tror, det er nødvendigt, at det er en bemyndigelseslov, men det er også nødvendigt at have et organ, som ministeren må forhandle med, inden vidtgående ændringer foretages.

Loven om engangsemballage er også en bemyndigelseslov. Denne lov indeholder jo en bestemmelse om, at der hvert år vælges et folketingsudvalg, som ministeren skal forhandle med, hvis bemyndigelsen skal bruges. Den lov, vi her behandler, bør på samme måde kombineres med et udvalg, der skal forhandles med ved ændringer. Det er imidlertid ikke rimeligt, at vi for hver lov har et sådant særligt udvalg, og derfor bør det overvejes, om ikke der i folketinget skal være et enkelt udvalg, hvori ministeren forelægger sagerne til behandling. For det vil ikke overraske mig meget, om ministeren senere kommer med andre forureningsforslag, der også giver bemyndigelser til ministeren.

For hovedstadsområdet vil ministeren fastsætte en højstegrænse på 1 pct. for svovlindholdet i fuelolie i overensstemmelse med forslaget fra hovedudvalget for luftforurening. Dette udvalg har også stillet forslag om det maksimale indhold af 0,8 pct. svovl i fyringsolie. Derimod har dette ekspertudvalg ikke, så vidt jeg har kunnet se, stillet forslag om et maksimalindhold af

svovl på 2,5 vægtprocent i fuelolie på landsbasis. Derfor ønsker vi også en drøftelse heraf i udvalget. Jeg har forstået, at man har beregnet, at alene denne bestemmelse vil medføre en merudgift på 65 mill. kr. Hovedluftudvalget har fundet det ønskeligt, at der fastsættes en procentsats for hele landet, en maksimumsprocentsats for indhold af svovl i fuelolie, men har ikke fundet, at de hidtidige målinger og undersøgelser giver tilstrækkeligt grundlag for at fremsætte forslag. Derfor vil vi nærmere under udvalgsarbejdet have dette forslag begrundet fra ministerens side.

Jeg ser, at ministeren kan dispensere fra bestemmelserne, bl. a. hvor beliggenheden af en virksomhed gør det forsvarligt. I de vestjyske områder, de tyndtbefolkede områder med få virksomheder, er risikoen for borgernes sundhed på grund af luftens svovlindhold og partikelforurening ikke stor. Jeg spørger derfor ministeren, om det er hans agt at anvende dispensationsmuligheden dér. Det vil betyde billigere brændstof i egnsudviklingsområder, og det er jo også en måde at fremme den nyttige erhvervsudvikling på.

Jeg regner også med — ellers er det vel nødvendigt at lade det indarbejde i det forslag, der foreligger — at ministeren har mulighed for at dispensere fra loven, hvis forsyningsvanskelighederne skulle gøre det nødvendigt. Det kan da ikke være tanken i al fald, at nogle skal fryse på grund af et krav om en svovlfattig olie, der måske ikke kan fremskaffes.

Som nævnt er vi parate til en positiv medvirken til en lovgivning, der kan begrænse forureningen på det område, vi her behandler, men vi ønsker, som det fremgår af mine bemærkninger, et udvalgsarbejde, hvor vi gerne vil have de oplysninger frem og søge belyst de forhold, som jeg her har nævnt.

Niels Jørgen Nielsen: I de sidste års debat om forureningsproblemerne, en meget nyttig debat, har følelserne og trangen til sensation ofte spillet en dominerende rolle, og takket være mangelen på undersøgelser, målinger og oplysninger om de faktiske forhold har der været et stort råderum for alle mulige gisninger om, hvor galt det står til, og hvor skrækeligt det vil gå os. Med det betydelige kortlægningsarbejde, der er udført

[Niels Jørgen Nielsen.]

af det af den forrige regering nedsatte forureningsråd, har vi fået mange værdifulde oplysninger om de faktiske tilstande inden for en række forureningsområder, og jeg håber, at de kendsgjerninger, som her er fremlagt, må tilføre forureningsdebatten den saglighed og realitetssans, den har krav på. Vi er jo alle enige om, at forureningen skal bekæmpes. Det gælder ikke om at overgå hinanden i sensationelle proklamationer, men om at finde sammen i et realitetsbetonet arbejde for at skabe det bedst mulige miljø for menneskelig trivsel.

Ønsket herom er jo ikke af ny dato, hvad en overfladisk vurdering af døgnets debat godt kan give indtryk af. Hvis vi sammenligner nutidens hygiejniske forhold med tilstandene i vore forældres og bedsteforældres tid, er vi klar over, at der er sket store fremskridt, men befolkningstilvæksten og den moderne industrialisering har skabt problemer, som man ikke kendte tidligere, og som man en overgang ikke var tilstrækkelig opmærksom på og heller ikke var tilstrækkelig interesseret i at få løst. Derfor står vi i dag med et forureningseftersløb, der kræver en særlig indsats, men der er ikke noget i situationen, der berettiger til overilede eller panikagtige handlinger.

Bestræbelserne på at bekæmpe den tiltagende forurening vil stille betydelige økonomiske krav, men vi har både tid til og muligheder for at skaffe os det fornødne grundlag for en fornuftig lovgivning, så fejlinvesteringer kan blive indskrænket til det mindst mulige.

Det lovforslag, vi her har for os, beskæftiger sig kun med svovlindholdet i brændsel, der anvendes i faste fyringsanlæg, og dermed altså kun med en meget begrænset del af årsagerne til luftforureningen. Jeg er ikke klar over, hvad der har fået det nyetablerede ministerium for forurening til at starte med netop denne foranstaltning. Det er jo et af de områder, hvor vi endnu desværre kun har sparsomme videnskabelige undersøgelser at bygge på.

I det store og hele bygger lovforslaget på en indstilling fra forureningsrådet, og ministeren gør endvidere i bemærkningerne til lovforslaget opmærksom på, at lovforslaget i store træk svarer til den i Sverige indførte ordning. Jeg er klar over, at Sverige på

mange måder, specielt når det gælder forureningsbekæmpelse, er ministerens store forbillede, men jeg vil alligevel tillade mig at anbefale ministeren at opbygge sine forslag på undersøgelser over de her i landet herskende forhold.

Ministeren regner med, at nedsættelse af svovlindholdet til de i det udkast til bekendtgørelse, der er optrykt som bilag til lovforslaget, fastsatte normer vil koste forbrugerne ca. 100 mill. kr. i årlige driftsudgifter, hvortil kommer en investeringsudgift på 35 mill. kr. ved den nødvendige fornyelse af gamle fyringsanlæg i hovedstadsområdet. Det kunne måske som en indskudt bemærkning være rigtigt at overveje, om der vedrørende en sådan investering skulle gælde særlig gunstige afskrivningsregler netop for at fremme bekæmpelsen af forureningen.

Jeg håber, vi under udvalgsarbejdet kan få afklaret, hvor stor nyttevirkning vi får for den ret betydelige sum, som på grund af de sparsomme forekomster af svovlfattige råolier og de store udgifter ved oliens afsvovling formodentlig vil have tendens til at vokse på grund af den interesse, der jo overalt er for brændsel med et lavt svovlindhold.

En nedsættelse af oliens svovlindhold vil naturligvis formindske mængden af svovldioxid ved forbrænding og dermed dannelsen af den uønskede svovlsyring og svovlsyre. Det vil nedsætte luftforureningens korrosion, men hvor meget er vel endnu et ubesvaret spørgsmål, dels fordi vi mangler sikre oplysninger om korrosionens samlede skader, dels fordi ca. 85 pct. af luftens svovlindhold er, om jeg så må sige naturlig og upåvirket af brændslets svovlindhold. Den sundhedsmæssige luftforurening skyldes, så vidt jeg har forstået, mere svovlets tilknytning til sodpartikler end svovldioxyden i sig selv. For at få den fulde værdi af det lavere svovlindhold i brændsel synes det således at være en forudsætning, at også udskillelsen af uforbrændte partikler nedsættes, men jeg ser, at ministeren bebuder, at boligministeren vil komme med forslag, som sigter på dette.

Jeg håber, der bliver tilstrækkelig tid til, at vi under udvalgsarbejdet kan få den lange række spørgsmål, som rejser sig i forbindelse med lovforslaget, sagligt belyst.

Endelig et par ord om den bemyndigelse,

[Niels Jørgen Nielsen.]

som loven vil give ministeren. Den er jo meget udstrakt. Jeg er klar over, at der på grund af forholdenes særlige karakter bør være en betydelig bevægelsesfrihed ved lovens administration. Jeg finder det hensigtsmæssigt, at forskrifter i henhold til loven kan begrænses til visse dele af landet og til visse tider af året, og at ministeren kan dispensere i visse tilfælde, men at give ministeren fuld frihed til at skalte og valte, som han finder for godt, er måske alligevel lidt rigeligt. Men også det kan der jo blive lejlighed til at drøfte i det kommende udvalg.

Med disse bemærkninger kan jeg på venstres vegne give fuld tilslutning til et positivt udvalgsarbejde for at finde frem til effektive og sagligt forsvarlige foranstaltninger for at forbedre forholdene på det område, som lovforslaget beskæftiger sig med.

Svend Haugaard: Som indledning vil jeg gerne understrege nogle sætninger i ministerens fremsættelsestale — jeg citerer her fra første spalte:

„Forureningssituationen foreligger nu så vidt kortlagt, som det på den givne tid har været muligt. Denne kortlægning bør nu udmøntes i konkrete initiativer, herunder i lovforslag, som med kort virkning vil kunne iværksættes.“

Det synes jeg er passende realistiske ord til under de givne viskår at få en fornuftig lovgivning frem og især også passende realistiske i forhold til ord, der er faldet tidligere i denne sal; jeg tænker især på en debat for et års tid siden, hvor der faldt drøje hug til den daværende regering, medens jeg nu forstår, at det med „den givne tid“ til rådighed er udtryk for en påskønnelse af, at den tidligere regering satte dette arbejde i gang, og af den kortlægning, der er sket, og det forarbejde, der er sket. Dette forarbejde kan nu udnyttes og udmøntes i konkrete nye initiativer og lægges til de initiativer, der allerede er taget. Jeg synes for historiens skyld, at det er værd at få dette understreget som indledning.

Når dette er sagt, må jeg sige, at vi fra det radikale venstres side helt tilslutter os alt, hvad vi kan gøre på forureningsbekæmpelsens område, alt det, vi økonomisk er i stand til at magte, alt det, der teknisk er vel forberedt — og dér må vi formode, at der på en

række områder stadig væk skal komme nye undersøgelser frem — og også alt det, som det er rimeligt at gennemføre, når man tager et passende hensyn til kravet om overgangsperiode for både producent og forbruger.

Vi er også helt enige i, at svovldioxyden skal bekæmpes og forureningen med den skal bekæmpes, både når det gælder dioxyd, som skader menneskers åndedræt og ikke mindst skader det i forbindelse med svævestøv, og når det i hydrogeret form optræder som syre og dermed har skadevirkning på materiel og planter. Men stadig væk har vi altså svævestøvet tilbage, som vi vel ved en senere lejlighed skal se nærmere på.

Jeg skal undlade i forbindelse med syre, svovldioxyd osv. at diskutere kemi med hr. Camre. Jeg kunne på noget af det, der blev fremført her, forstå, at der måske mangler et og andet med hensyn til de kemiske kundskaber. Lad det ligge.

Gasolierne er et meget lille problem. Det meste af den gasolie, vi får ind, er mig bekendt nede på et svovlindhold på 0,5-0,6 pct. og maksimeret i hvert tilfælde kun på ca. 1,0 pct.; altså er der, da det er en meget lille del, der er på 1,0 pct., ikke langt ned til 0,8 pct.

Men i øvrigt er der grund til at understrege med baggrund i den debat, der har været om de private boligers olieforbrug, at så vidt jeg har kunnet få opsporet, drejer det sig kun om ca. 3 pct. af den almindelige svovlforurening, så det er altså en lille sag i forhold til den store forurening fra industri, elværker osv. Til gengæld er det sådan, at når det meste af gasolien i forvejen er på 0,5-0,6 pct., så er det jo en begrænset virkning, det får at sætte maksimum til 0,8 pct.

Sagen er større og vanskeligere med hensyn til fuelolie og især vanskelig med hensyn til den lette fuel, som er vanskelig at afsvovle; det vil altså sige, at det kræver nye fyringsanlæg at gå over til andre olier, og jeg mener nok, der bør kunne gives dispensation på en sådan måde, at nye anlæg får en passende tid til afskrivning og afvikling, hvorimod man kan gennemføre bestemmelserne over for de anlæg, som efterhånden skulle fornyes alligevel.

Hvad den svære fuel angår, har jeg mine tvivl om, hvorvidt de 65 mill. kr., som det er anslået at skulle koste på landsbasis at komme ned til 2½ pct., og de 35 mill. kr. for

[Svend Haugaard.]

Københavnområdet til 1 pct. virkelig kan holde. Normalt regner man vel med, at afsvovling fra 4 pct. til 1 pct. koster omkring 35-40 kr. pr. t; så vidt jeg ved, importerer vi 10-12 mill. t om året, og ved et rask hovedregningsstykke kan det nok komme til at knibe; selv om jeg ikke lige i farten ved, hvor meget der skal til for at nå ned til 1 pct. i forhold til 2½ pct., har jeg mine tvivl om, hvorvidt det regnestykke kan holde.

Dermed være ikke sagt, at jeg, selv om regnestykket ikke holder, vil tage forbehold. Jeg mener, at sagen skal fremmes alligevel, men jeg mener bare, at vi i hvert tilfælde nogenlunde skulle vide, hvor vi er henne, så vi kan arbejde på et helt realistisk grundlag.

Desværre kan vi ikke regne med, at Nord-sølien, som nok er svovlfattig, hjælper os så forfærdelig meget, for det bliver næppe mere end den halve million eller sådan noget på årsbasis, når den kommer, i forhold til de importerede 10-12 mill. t; det kan altså ikke afbøde vore vanskeligheder så forfærdelig meget.

Endvidere må vi forudse, at med den stigende interesse for svovlfattige olier, vil der komme en prisstigning netop på dette område, og at det vil medvirke til, at regnestykket ikke kan holde. Men altså, det være sagt, at der er radikal tilslutning, selv om regnestykket ikke helt er i stand til at svare til de 100 mill. kr. på årsbasis, som er forudset.

Vi må dog regne med, at forbrugerne vil kunne mærke dette, og altså ikke foregøgle noget om, at det ikke kommer til at mærkes økonomisk. Jeg mener i øvrigt, det er rigtigt, at der tages passende geografiske hensyn. Det er ikke ligegyldigt, hvor man bor, og hvor de forskellige virksomheder ligger, så det skal der være en betydelig mulighed for.

Internationalt har det jo også kolossalt stor betydning med luftforureningen, og jeg vil gerne understrege betydningen af, at vi fra dansk side gør alt, hvad vi kan i internationale forsamlinger, for at få det spørgs-

mål bragt frem. Det er jo sådan, at selv om man får højere skorstene, og selv om man får længere kloakledninger ud i havet, betyder det ikke, at man løser forureningsproblemet. Det betyder blot det, at man lukker problemet længere ud, og derfor vil det meget ofte gå sådan, at det bliver de lidt længere borte boende naboer, der får vanskelighederne.

Jeg vil gerne i udvalget være med til at drøfte spørgsmålet om, hvor vidt bemyndigelsen skal gå, og der er en række andre også tekniske problemer, som jeg mener vi skal tage op i udvalget, men som helhed kan jeg give det radikale venstres tilslutning både til en velvillig behandling i udvalget og til lovforslaget.

Vivike: Jeg kan forstå på den forrige taler, at hvor man somme tider plejer at starte med at takke ministeren, dér skulle man i dag takke den forrige regering, fordi der var nedsat et forureningsråd og foretaget nogle forberedelser med hensyn til bekæmpelse af forureningen. Men uanset hvilken regering vi havde haft i de sidste 3-4 år, ville et sådant forureningsråd være blevet nedsat, og der var ingen regering, der turde lade være med at gøre noget imod forureningen, så jeg fatter ikke, at der nu skal drives politik på, at det er den forrige regering, vi sådan set skal takke. Det gør jeg såmænd ikke, for det, der blev gjort, var nødvendigt, og ingen andre regeringer havde kunnet undgå det.

Jeg vil takke ministeren; jeg er glad for det lovforslag, han har fremsat, og jeg er glad for hans fremsættelsestale, hvori han jo bebuder andre forureningsbekæmpende forslag.

Nu er der jo sagt meget om lovforslagets indhold, og der er ingen grund til, at jeg som femte taler står op og nævner forskellige paragraffer og procenter af svovl i olie. Det drejer sig altså om at få en mere svovlfattig olie. Man kan måske synes, det varer lidt længe, inden kravene bliver stillet, og inden de skal træde i kraft — f. eks. i København sker det ikke før 1. januar 1974 — men jeg

[Vivike.]

er ikke sagkyndig nok til, at jeg tør kværlere meget stærkt. Det er jo noget, vi kan kigge på i udvalget.

En af årsagerne, har jeg imidlertid forstået, er, at svovlfattig olie, for at bruge det udtryk, er noget af en mangelvare og lidt svær at skaffe og at styre. Nu er der det mærkværdige ved det, at nede i Stignæs eksporterer vi jo svovlfattig olie til Sverige, altså olie med en meget lav svovlprocent, og så fyrer vi selv med de tunge olier. Og nu har vi altså lavet højere skorstene på en masse af vores industri og på vores elværker, hvilket altså kun har den virkning, at så er det dem, der bor længere væk, der får skidt, for anden betydning har de høje skorstene jo ikke. Det er jo lidt tosset, at vi sælger den gode svovlfattige olie til svenskerne, og så sender vi ellers vores møg ind over dem, for vi har jo normalt vestenvind — det er da det mest almindelige på disse breddegrader. Jeg kunne egentlig godt tænke mig, at vi brugte den svovlfattige olie selv, og så måtte svenskerne se, hvor de kunne få noget fra. Men lad nu det ligge.

Der er altså tale om en bemyndigelseslov, og ifølge den er ministeren bemyndiget til at stille sine krav eller lade være; ministeren skal nok komme til at opleve, at visse industrier vil klage og jamre, hvis han truer med at komme med krav om, at nu skal de ned på de og de procenter med hensyn til svovl i olien. Der vil jeg henstille til ministeren ikke at være særlig blødhjertet, men simpelt hen være hård, for det er da klart, at det er en omkostningsfordyrelse, men vi må betale, simpelt hen alle må vi være med til at betale, og man bør altså ikke være blød om hjertet, når industrierne kommer og beder om dispensation o. lign. — lad det så koste, hvad det kommer til at koste.

Det, jeg er lidt nervøs for — og det er måske alle — er, hvordan vi kan kontrollere, at denne lov bliver overholdt, når først den kommer ud i administrationen og bliver realitet. Her tænker jeg på de bestemmelser, vi har om olietanke, f. eks. om at olietanke med 6.000 l eller derover skal kontrolleres hver uge, for at man kan se, om der er utætheder, om der siver olie ned i undergrunden. Jeg har ikke hørt nogen eksempler på, at disse olietanke kontrolleres. Det er ejeren, der selv skal gøre det, og der foregår for-

mentlig en meget, meget ringe kontrol; altså, disse krav bliver ikke opfyldt. Det bliver også et problem med at få kontrolleret de krav, der nu vil blive stillet til industrivirksomheders fyring. Der tror jeg også vi er lidt dårligt stillet. Vores bygningsmyndigheder har ikke meget begreb om fyringskontrol, og jeg tror, vi skal prøve på allerede nu at finde ingeniører og give dem en efteruddannelse, så de bliver klar til at føre denne kontrol. Nu sagde jeg ingeniører; jeg må indrømme, at jeg ved ikke, om det er nødvendigt at have en ingeniøruddannelse for at kontrollere disse ting, og hvis det ikke er det, kunne vi jo uddanne andre mennesker. Men det er vel noget, vi kan tale om i udvalget. Vi har jo en tendens til, at næsten enhver bagatel, der skal laves i dette land, kræver en universitetsuddannelse eller en uddannelse ved en højere læreanstalt, men det kan vi vel finde ud af.

Jeg er altså bare meget interesseret i, at vi forbereder denne kontrol, at vi får folk, der er kapable til at foretage den, og det kikker vi på i udvalget, hvor socialistisk folkeparti går til arbejdet med en meget positiv indstilling.

Johan Philipsen: Må jeg ikke starte med at sige til hr. Vivike, at det vist næppe er rigtigt, at vi har solgt den svovlfattige olie til Sverige og beholdt den svovlrige selv. Det lå jo således under den periode, hvor svenskerne havde betydelig mangel på strøm og oliepriserne var meget høje, at svenskerne, ganske uanset den lovgivning, de har, fik olie med det svovlindhold, der nu kunne fremskaffes på verdensmarkedet, derunder også olie med et betydeligt svovlindhold, for ellers havde de simpelt hen ingen elektricitetsproduktion haft.

Det er heller næppe rigtigt, når du siger, at de høje skorstene ingen betydning har . . .

Formanden: Direkte tiltale er imod forretningsordenen.

Johan Philipsen: Jeg beklager, hr. formand. Det er næppe rigtigt, at de høje skorstene ingen betydning har. Man kan ved at opretholde bestemte temperaturer i skorstene få en bedre forbrænding end i de små skorstene.

I øvrigt skal jeg ikke deltage i nogen jammer

[Johan Philipsen.]

over dette, for det bliver jo forbrugerne, der kommer til at betale, og kontrollen må efter min opfattelse skulle ligge i importleddet, ellers bliver den alt for lemfældig og alt for kostbar.

Men må jeg ikke i anledning af lovforslaget sige til bl. a. ministeren, at vi jo nu har en god folkelig baggrund for at gøre noget ved vort forureningsproblem, forstået således, at folk vil kunne forstå det, og de vil være villige til at betale den pris, der hænger ved. Og hvis det stod til mig, skulle vi kaste os over vandforureningen, således at 1970'erne blev vandforureningsbekæmpelsens år, og i øvrigt i de år, vi er inde i nu, ved forholdsvis liberale foranstaltninger søge at forhindre, at forholdene på de andre områder blev værre, end de er i øjeblikket. Hvis dette er meningen med ministerens forslag, er jeg altså enig med ham.

Men i øvrigt er det jo på et relativt svagt grundlag med hensyn til viden, at dette lovforslag fremsættes. Mig bekendt har vi kun haft én permanent målestation ved landbohøjskolen, der kun har været i drift i knap et års tid, og de øvrige måleresultater er jo sporadiske; de er vel rigtige, men nogle af de tal, der er fremkommet, kan jo ikke forklares med den hidtidige viden.

Det, vi derimod ved meget sikkert, er, at det er kombinationen af svævestøv og svovl, der er det farlige; det er altså svovl-emission, som man siger, i lave højder, der er det farlige, og derfor er det givet rigtigt, at det er et storbyproblem.

Når jeg så med min baggrund skal forsøge at se en løsning af Københavnsproblemerne set i lyset af det foreliggende lovforslag, hvor man altså vil udskifte oliefyrr i vidt omfang, så er det, jeg konstaterer, at hvis vi gennemfører dette lovforslag om, at man ombytter forbrænding af en lang række lette olier, 200 sek., 450 sek. og 900 sek., med fyringsgasolie med det lave svovlindhold, så gør vi gavn, men sker der det, at de, der skal udskifte, udskifter til de andre fyr til svær fuelolie, så kunne vi godt komme i den situation, at den samlede svovlemission i Københavnsområdet blev større i kraft af lovens bestemmelser eller i hvert fald lige så stor, som den er i forvejen, også fordi det ubesvarede spørgsmål i denne sag

jo er, at vi ved, at vi kan få gasolie nogenlunde fuldstændig forbrændt, men at det derimod ligger noget sværere med de tunge olier.

Jeg har altså ingen vurdering af, hvorvidt dette er rigtigt eller ej; jeg har heller ingen vurdering af det antal millioner kroner til omkostninger, der er nævnt i bemærkningerne til lovforslaget, og jeg har endvidere heller ingen mulighed for at vurdere, om tallet på de samlede omkostninger i Danmark, der er anslået til 100 mill. kr., er for lavt eller for højt. Jeg ved kun, at der er mange ude i samme ærinde som vi over den ganske verden, og at det jo fører til, at den fra naturens hånd svovlfattige olie er en meget efterspurgt vare, og at vi indtil denne dag lever under den beklagelige situation, at det næsten ikke har været muligt at afsvoyle olien til nogenlunde rimelige omkostninger.

De tre store lande Japan, USA og Vesttyskland har jo ofret formidable beløb derpå, og det har olieselskaberne også, og der er jo nu nogle anlæg i almindelig industriel drift, men der er ingen egentlige driftserfaringer og heller ingen økonomiske erfaringer fra disse anlæg. Japan er det land, der er længst fremme, og det skal jo i de kommende år vise sig, hvilken pris der kommer på at afsvoyle olie, og hvordan det i øvrigt rent handelsmæssigt kommer til at ligge.

Derfor vil jeg gerne have sagt ved denne lejlighed, at hvorvidt dette lovforslag er kommet 3 år for tidligt eller ej, har jeg ingen mulighed for at vurdere, og jeg har heller ingen mulighed for at vurdere de stipulerede omkostninger. Men én ting vil jeg gerne spørge ministeren om: når vi nu skal holde svovlindholdet på maksimalt 2,5 pct., og det accepterer jeg for så vidt som stort set en relativt fornuftig udgang, så må det være under den forudsætning, at vi kan blande disse olier på dansk jord og ikke skal have de ekstra omkostninger med at bede udenlandske tankanlæg om at blande dem for os. For vi ved jo — og jeg er nede på min plads i besiddelse af analyse for så stort et kvantum som mellem 1½ og 2 mill. t olie leveret gennem de sidste 4 år — at det, vi kan købe udefra, indeholder svovl i meget varierende mængder, og hvis hvis vi skal tvinges til at importere olie,

[Johan Philipsen.]

som ikke har højere svovlindhold end 2,5 pct., så skal vi have den blandet i udlandet, men det er særdeles let gørligt at blande dem i vore egne tankanlæg, således at vi kan garantere, at vi ikke forbrænder olie med et højere indhold end 2,5 pct.

Men må jeg ikke bede om én ting til sidst: at vi i alle tilfælde viderefører de målinger, som vi har, i en meget større skala. For vor viden om svovlforbrænding er meget, meget beskeden, og som jeg har sagt én gang: en lang række af de tal, vi har fået, kan man ikke forklare på baggrund af den viden, vi har i øjeblikket.

Ministeren for forureningsbekæmpelse (Kampmann): Jeg vil først gerne takke samtlige ordførere og vel egentlig også hr. Johan Philipsen for den positive og velvillige modtagelse, det første lovforslag fra det nye forureningsbekæmpelsesministerium har fået.

Der var en række spørgsmål, der gik igen i de enkelte ordføreres indlæg, som jeg skal forsøge at besvare i det følgende; i det omfang, det ikke føles tilstrækkeligt, kan vi naturligvis vende tilbage til det under det udvalgsarbejde, som alle har tilkendegivet positiv vilje til at deltage i.

For det første kan jeg naturligvis bekræfte over for hr. H. C. Toft, at lovforslaget, netop fordi det er et forslag, der som sit udgangspunkt har bekæmpelse af luftforureningen, også skal ses i samklang med et andet forslag, der er blevet bebudet, nemlig om partikelforureningen fra oliiefyr. Det er ganske rigtigt, at boligministeriet på ministeriet for forureningsbekæmpelses initiativ vil fremsætte et lovforslag, som giver mulighed for en ekstra kontrol for at nedbringe denne partikelforurening.

Derefter rejste hr. H. C. Toft spørgsmålet om dispensationsmulighederne og nævnte, at som kriterier burde kunne indgå egnsudviklingssynspunkter og forsyningsmæssige problemer, hvis man i visse situationer står over for, at man ikke kan blive forsynet med olie af tilstrækkelig lavt svovlindhold. Jeg skal bekræfte, at det er noget af det, der kan indgå i overvejelserne, når der skal gives dispensationer.

Jeg vil også gerne sige til hr. Vivike, at man skal ikke regne med, at der bliver givet

carte blanche-dispensationer, for hvis det er tilfældet, mister loven jo meget af den værdi og den effekt, som den bør have, og som alle ordførerne i realiteten har givet udtryk for at loven skal have.

Må jeg derefter sige til hr. Niels Jørgen Nielsen, at jeg ikke helt forstår — og i det omfang jeg forstår det, er jeg i hvert fald ikke enig i — at vi med dette lovforslag kun sigter på en meget begrænset del af luftforureningen. Hvis hr. Niels Jørgen Nielsen havde lyttet til de tal, som dels er fremlagt i forbindelse med lovforslaget og pressemeddelelserne herom, men ikke mindst til de tal, som hr. Camre trak frem på udmærket vis her ved første behandling, så mener jeg ikke, han kunne finde nogen som helst basis for at påstå, at netop dette lovforslag kun skulle sigte på en meget begrænset del af luftforureningen. Hr. Niels Jørgen Nielsen fremførte da i og for sig heller ikke andre tal, som skulle verificere, at det var af væsentlig mindre effekt end det, vi andre har nævnt.

Derefter rejste venstres ordfører spørgsmålet om nyttevirkningen. Også her kom hr. Camre i sit indlæg med en række tal omkring nyttevirkningen. Og det kan jo nok give anledning til at sige, at nyttevirkningen dels naturligvis kan opgøres i kroner og øre, i dette tilfælde kan det opgøres til en mindre udgift til korrosion og rust i det hele taget. Men hvorfor skal og kan man overhovedet opgøre nyttevirkningen hver eneste gang i kroner og øre? Det kan man formentlig ikke. I det omfang, luftforureningen er sygdomsfremkaldende og helbredsnedbrydende, som alle efterhånden er klar over at det er tilfældet, står vi pludselig med områder, hvor det kan være vanskeligt at opgøre det måske helt umiddelbart i kroner og øre, uden at vi af den grund vil sige, at vi ikke skal gribe ind. Så at henlægge en forureningsdiskussion til alene at være en diskussion om, at udgifterne ved det, der foreslås, er så og så store, og nyttevirkningen målt i kroner og øre er så og så stor, det er et alt for forenklet aspekt at diskutere forureningsproblemer ud fra.

Derefter til hr. Svend Haugaard, som i øvrigt var positiv over for lovforslaget, men betvivlede lidt, om de 100 mill. kr. i merudgift pr. år kunne holde, og i den forbindelse anførte udgifterne til afsvovlning af olien, hvor meget det ville koste at afsvoвле

[Ministeren for forureningsbekæmpelse.]

1 t med 1 pct. osv. Og hvis man gangede disse tal med den samlede olieimport til Danmark, skulle man nå frem til, at 100 mill. kr. måske dårligt kunne holde. Det er da også rigtigt, hvis vi kun opererer med, at al den olie, der skal anvendes med de lave svovlprocenter, skal afsvovles, men der foreligger jo da i høj grad den mulighed, at vi kan importere olie, som ikke skal afsvovles, fordi den fra naturens side har de lave svovlmængder.

Deroverfor kan man sige — og hr. Svend Haugaard var også inde på det, det skal jeg da erkende — ja men vil der nu ikke komme en så stor efterspørgsel efter olierne med det lave svovlindhold, at denne efterspørgselsvirkning i sig selv vil presse prisen op for disse olier? Det kan man naturligvis ikke afvise, og jeg vil da gerne med det samme tilkendegive, at der allerede har kunnet konstateres en sådan effekt, og det gør altså regnestykket lidt vanskeligt at gøre op.

Derfor bed jeg da også med glæde afslutningsvis mærke i, at spørgsmålet, om det var de 100 mill. kr. eller plus minus et eller andet antal procenter, ikke var afgørende hverken for hr. Svend Haugaards eller for det radikale venstres stillingtagen.

Må jeg sige til hr. Vivike, at jeg tror ikke, at denne lov kommer til at give de store kontrolproblemer.

Jeg er da ganske enig med hr. Johan Philipsen i, at kontrollen først og fremmest skal ligge i importleddet, og da der er tale om en relativt koncentreret form for import på et område, der er behersket af relativt få importører, vil det næppe give anledning til særlige kontrolproblemer.

Det, hr. Vivike derefter nævnte som eksempel på noget, der kunne give visse kontrolproblemer, var hele udsivningen fra jordtankene. Men det er jo ikke et spørgsmål, der på nogen måde er indeholdt i dette; det er et spørgsmål, der er løst ved den bekendtgørelse fra indenrigsministeren, som er udsendt, så det har altså ikke på nogen måde relation til dette.

Men det generelle kontrolspørgsmål synes jeg det er rigtigt, som hr. Vivike gør, at trække frem her ved at påpege, at vi i dag ikke har tilstrækkeligt med kontrolteknikere eller forureningsteknikere, eller hvad vi skal kalde dem, den dag, vi får en mere om-

fattende forureningsbekæmpelseslovgivning, således som vi netop forbereder det i ministeriet. Derfor er vi også klar over i ministeriet, at et af vores sæt af initiativer skal være at få uddannelsesanstalterne og bestemt ikke altid de højere uddannelsesanstalter sat i gang med at få uddannet nogle forureningsteknikere, som kan bruges inden for dette område, så de love, vi vedtager herinde, rent faktisk også kan komme til at virke og blive kontrolleret overholdt ude omkring i praksis, hvor foranstaltningerne skal finde sted og virkningerne gerne vise sig.

Til hr. Johan Philipsen vil jeg gerne sige, at vi er ganske enige om, at der i dag synes at være en god og helt omfattende folkelig baggrund for at fremkomme med en række initiativer på forureningsområdet; det lovforslag, der foreligger her, er da også et af udtrykkene herfor.

Jeg er ligeledes enig i, at det største problem nok i hvert fald i kroner og øre er spørgsmålet om vandforureningen. En stor del af vore bestræbelser vil da også gå på at fremkomme med lovforslag herom; ikke mindst den kommende miljøvernslvgivning vil sigte på vandforureningen. Derudover vil en lang række af vores konkrete sager og en række konkrete sager, som vi allerede har i dag, og som har været meget omtalt i pressen, jo også omfatte vandforureningssager.

Hr. Johan Philipsen rejste det spørgsmål, om der kunne gives tilladelse til, at de store producenter, og jeg går ud fra, at det fortrinsvis var elværkerne, kunne blande selv, således at man måske nok kunne gøre et gunstigt indkøb af olie med et højt svovlindhold et sted og derefter blande ned til det tilladelige svovlindhold; spørgsmålet gjaldt da også, om man måtte blande selv i Danmark. Det er noget, vi vil undersøge i ministeriet, og hvis spørgsmålet bliver rejst i udvalget, vil vi meget gerne vende tilbage til det dér.

Endelig henstillede hr. Johan Philipsen indstændigt, at man viderefører de målinger omkring luftforureningen, som i dag er igangsat, og det kan jeg naturligvis love at vi vil gøre.

Jeg har på denne måde forsøgt at besvare mange af de indlæg, der er kommet. Ministeriet vil medvirke til, at udvalgsarbejdet

[Ministeren for forureningsbekæmpelse.]

kan gennemføres så hurtigt og så positivt som overhovedet muligt.

Med disse ord skal jeg igen takke for modtagelsen ved første behandling.

Niels Jørgen Nielsen: Jeg skal komme med et par bemærkninger, fordi ministeren gav udtryk for, at han ikke forstod mine udtalelser om, at det, der her er tale om, kun er en begrænset del af årsagerne til luftforureningen.

Lovforslaget omfatter jo kun forbrænding i faste anlæg, og jeg går da ud fra, at ministeren er enig med mig i, at hele den mobile sektor vedrørende forbrænding spiller en ikke ringe rolle for luftforureningen.

Dernæst må vi erkende, at ca. 85 pct. af det svovlindhold, der er i luften, ikke kommer fra forbrænding; det er kun ca. 15 pct., vi her opererer med. Derfor mener jeg — det var ikke sagt som noget nedsættende — at vi må erkende, at det kun er en begrænset del.

Endelig vil jeg gerne påtale det, når ministeren nærmest ville give det indtryk af, at jeg ville vurdere forureningsproblemerne løsning i kroner og øre; det vil jeg også, men ikke på den måde, ministeren ville give indtryk af. Men vi er vel enige om, at vi står over for så store opgaver her, også økonomisk, at det nok vil være rigtigt, at vi vurderer, om vi bruger pengene rigtigt; det går jeg ud fra at ministeren er enig med mig i.

Ministeren for forureningsbekæmpelse (Kampmann): Jeg tror såmænd ikke, uenigheden er så stor; derfor skal jeg bare understrege, at hvis ikke størstedelen af svovldioxyden kommer i luften efter en eller anden form for forbrænding, uanset om det er fra faste eller fra mobile enheder, så ved jeg ikke, hvordan den kommer i luften.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til udvalget om forureningsbekæmpelse.

Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Det er meddelt mig, at *Johan Philipsen* ønsker at udtræde af udvalget angående statsrevisorernes betænkning. Til nyt medlem har vedkommende gruppe udpeget *Karlskov Jensen*. Den pågældende er her- efter valgt.

Medlem af folketinget Arne Larsen har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Hvilke oplysninger kan ministeren give om vejdirektoratets omorganisering, herunder eventuelt udflytning til Vejle eller Skanderborg, og vil ministeren, inden beslutninger tages, forelægge disse spørgsmål for folketinget?“

Spørgeren udbeder sig skriftligt svar.

Medlem af folketinget Inger Lise Petersen har meddelt mig, at hun ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren redegøre for, hvilke foranstaltninger han agter at iværksætte for at afbøde dels de økonomiske tab, Nakskov havn pådrages ved færgeruten Nakskov-Spodsbjergs flytning til Tårs, og dels de ulemper, som påføres den lokale befolkning på Lolland i form af højere omkostninger til transport til den nye færgehavn?“

Spørgeren udbeder sig skriftligt svar.

Folketingets næste møde afholdes onsdag den 12. januar 1972 kl. 13.30 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til økonomi- og budgetministeren af Tove Lindbo Larsen m. fl.*
- 2) *Spørgsmål til ministrene.*
- 3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om statens overtagelse af musikkonservatorierne i Esbjerg, Odense og Ålborg.

[Formanden.]

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om investeringsfradrag for maskinanskaffelser m. v. i indkomståret 1972.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af ligningsloven [af Juul-Madsen m. fl.].

Formanden: Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Jeg ønsker medlemmerne en god jul. Det gælder også de fraværende.

Mødet hævet kl. 12.39.

35. møde.

Onsdag den 12. januar 1972 kl. 13.30.

Formanden: På denne årets første mødedag er det naturligt, at vi lader vore tanker gå til Hans Majestæt Kongen og den kongelige familie, som i denne vanskelige tid er genstand for hele folkets inderlige sympati.

(Medlemmerne påhørte stående formandens udtalelse).

Formanden: Den 10. januar d. å. er tingets ældste medlem, fhv. minister Aksel Larsen, afgået ved døden.

Aksel Larsen var født i Brændekilde i beskedne kår. Efter sin skoleuddannelse, der sluttede med realeksamen i Odense, arbejdede han ved forskelligartet virksomhed, fra 1930 som støberiarbejder i København.

Fra sine unge år var Aksel Larsen stærkt politisk engageret. Efter en kort tid at have været medlem af socialdemokratiet sluttede han sig i 1920 til Danmarks kommunistiske parti, hvis formand han var fra 1932 til sin eksklusion af partiet i 1958.

Han indvalgte i 1932 i folketinget som repræsentant for Danmarks kommunistiske parti og opnåede en anciennitet som medlem på henimod 40 år.

Efter kommunisternes arrestation i juni 1941 under besættelsen arbejdede han illegalt og påbegyndte i 1942 sammen med Christmas Møller og andre udgivelsen af det illegale blad Frit Danmark. Han arresteredes af tyskerne samme år og førtes til fæng-

sels- og koncentrationslejroophold i Tyskland, indtil han i 1945 befriedes af det svenske Røde Kors.

Han indtrådte i befrielsesregeringen af 5. maj 1945 som minister uden portefølje.

Efter uenighed med sit parti ekskluderedes han af dette i 1958. Samme år var han medstifter af socialistisk folkeparti, som han repræsenterede i folketinget til sin død.

Allerede straks fra sin indtræden i folketinget vakte Aksel Larsen opmærksomhed ved den brændende energi og fremragende dygtighed, hvormed han forfægtede sine synspunkter. Han var et naturtalent som taler og en skarp debattør, og få kunne som han få tinget til at lytte.

Hans interesser spændte vidt, og der er vel ikke mange politiske områder, som han ikke i tidens løb har beskæftiget sig med. Men uanset om det drejede sig om skattepolitik, Grønlandspolitik, trafikproblemer, nordisk samarbejde eller andet, var hans indlæg altid præget ikke alene af hans klare fremstillingsevne, men af en sagligt dybtgående indsigt, som satte ham i stand til at tilføre debatten væsentlige synspunkter.

I de første mange år af sin politiske tilværelse herinde isolerede Aksel Larsen sig bevidst fra de øvrige partiers repræsentanter, men efter befrielsen og især i de senere år kom han i nær kontakt med mange andre her i tinget, hvor han efterhånden opnåede en fra alle sider anerkendt position som tingets mest erfarne parlamentariker og som den, der mere end nogen anden var fortrolig med tingets arbejdsform.

Aksel Larsens død betyder et stort tab ikke alene for hans parti, som skyldte ham så meget, men tillige for os alle her i tinget. Vi vil mindes Aksel Larsen som en betydelig